

PAUS JOHANNES-PAULUS II EN DE ' OBRAZ MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ '

Joris FREDERICKX

Hoe de onderstaande medaille in het doosje met nog te bekijken en te bestuderen munten en medailles is terechtgekomen? Ik heb er het raden naar. Van een gelovig iemand gekregen? Van een pelgrim? Toevallig met een aantal numismatische hebbedingetjes in bezit gekregen?

Wat ik met zekerheid weet, de medaille die de aanzet van dit artikel is geweest, bezat ik al lang vóór de coronacrisis uitbrak en bovendien ben ik er zeker van, paus Johannes-Paulus II leefde nog. Maar ... in elk geval wekte ze mijn nieuwsgierigheid.

Nu bepaalt juist de verbondenheid tussen Johannes-Paulus II en O.-L.-Vrouw van Częstochowa het thema van dit artikel: de afbeelding van deze paus en de Heilige Maagd Maria van Częstochowa op enkele hangers en medailles. OBRAZ MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ (beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Częstochowa).

A Medaille uitgegeven n.a.v. een bezoek van paus Johannes-Paulus II in 1983 aan het sanctuarium van O.-L.-Vrouw van Częstochowa, voor de viering van de 600ste verjaardag van de aankomst van de Zwarte Madonna in Jasna Góra

(1)

vz Binnen een parelrand de afbeelding van Johannes-Paulus II naar links – rondom het onderbroken opschrift JOHANNES PAVLVS II PONT. MAX. (Afkorting van het Latijnse PONTIFEX MAXIMVS = kerkvoogd, hier de paus) – Onder de linkerschouder ITALY

metaal: zilver (.835) – (bestaat ook uit zilver (.840) geplateerd nikkel met andere specificaties)

diameter: 36 mm

dikte: 2 mm

massa: 16,56 g

rand: gekarteld

vorm: rond en medailleslag

muntteken op vz en kz: ITALY (in Italië geslagen - voor het Vaticaan?)

jaartal: 1983

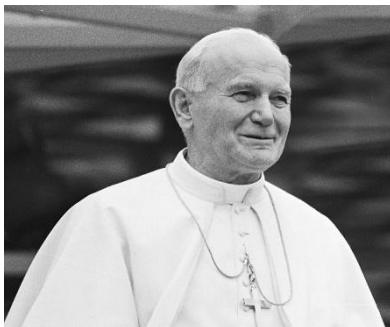
kz Binnen een parelrand de geklede O.-L.-Vrouw van Częstochowa met op haar linkerarm Jezus in vooraanzicht - beiden met een nimbus - rondom het onderbroken opschrift O.L. CZESTOCHOWA ORA PRO NOBIS – Onder de rechterelleboog ITALY

O.L. = Our Lady (Uit het Engels: Onze-Lieve-Vrouw)

De situering van Częstochowa in Polen

Paus Johannes-Paulus II

De vroegere aartsbisschop van Krakov, de Pool Karol Woityła (1920-2005), werd later als Johannes-Paulus II tot paus van de katholieke kerk verkozen (1978-2005).

Deze geboren kerkleider uit het toch overwegend katholieke Polen heeft steeds een zeer grote verering voor O.-L.-Vrouw van Częstochowa, de Zwarte Madonna, gehad. Dat heeft hij heel zijn leven getoond. Al zeker tijdens zijn veelvuldige reizen als paus naar zijn geboorteland. Bijna altijd bezocht hij dan ook Częstochowa om er op de gewijplek de 'Czarna Madonna' te gaan aanbidden. In juni 1979 bracht hij zijn eerste van negen pastorale bezoeken aan zijn geboorteland. In 1979, 1983, 1987, 1991, 1997 en 1999 liet hij Jasna Góra niet links liggen.

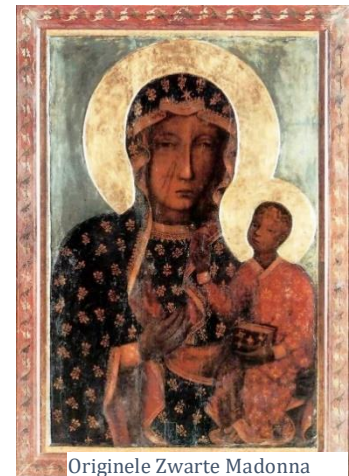
Ook de opvolgers van Johannes-Paulus II bezochten Częstochowa. **(2)** Op 26 mei 2006 vierde Benedictus XVI een openluchtmiss in Warschau en bezocht hij het Jasna Góra-klooster in Częstochowa. **(3)** Op 28 juli 2016 de tweede dag van zijn bezoek aan Polen, heeft paus Franciscus de bekende Mariabedeplaats Częstochowa eveneens bezocht.

De Zwarte Madonna van Częstochowa (4) (Gebaseerd op informatie van Wikipedia)

Sanctuarium op Jasna Góra

De Zwarte Madonna van Częstochowa (Pools: Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, ook Czarna Madonna of Matka Boska Jasnogórska), een icoon dat in 1384 naar de Poolse stad Częstochowa zou zijn gebracht. Thans bevindt het icoon zich in het klooster van de Orde van Sint-Paulus, de eerste heremiet (OSPPE = Latijn: Ordo Fratrum Sancti Pauli Primi Eremitæ = De orde van de broeders van Sint-Paulus, de eerste heremiet), dat zich bevindt op Jasna Góra (Lichte Berg), een heuvel aan de rand van het centrum van Częstochowa.

Originele Zwarte Madonna

Het icoon is geschilderd in een kenmerkende oostchristelijke Hodege-

triestijl (Een historische en conserverende studie over de geschiedenis van het beeld van Onze-Lieve-

Aangeklede Zwarte Madonna

Vrouw van Częstochowa). De Heilige Maagd Maria, staand, met op haar linkerarm het Kind Jezus gezeten, dat zijn rechterhand omhoog houdt, met wijs- en middelvinger gestrekt en in zijn linkerhand een boek vasthoudt. Maria gaat gekleed in een blauw gewaad, met goud omzoomd en versierd met gouden leliën en een gouden zespuntige ster op haar voorhoofd. Jezus heeft een rood kleed aan met gouden versierselen. Het meest opvallende is, naast de littekens op Maria's rechterwang en in haar nek, de donkere huidskleur van de afgebeelde figuren. Vandaar de 'Czarna Madonna' (vertaling uit het Pools: Zwarte Madonna).

Haar afbeelding is niet vaak in haar oorspronkelijke staat te zien.

Meestal is de madonna met een 'jurk gekleed'. Zowel Maria als Jezus zijn dan verborgen achter een jurk van de mooiste stoffen en de duurste edelstenen en bloedkoralen. Hierbij wordt het icoon in een lijst geplaatst, waardoor het bijna helemaal bedekt is. Alleen de gezichten en handen van Maria en Jezus zijn via uitsparingen in de bekleding zichtbaar.

De traditie van het aankleden van het icoon stamt al uit de 15de eeuw en dit gebruik is in de oosterse kerken wijdverbreid. Er zijn meerdere jurken, waaronder de robijnen jurk, die bezet is met echte robijnen. In 2000 is er een nieuwe jurk aan de collectie toegevoegd in het kader van het millenniumjubeljaar.

Andere themagebonden voorbeelden

Dit volgende overzicht van enkele medailles en hangers is beslist niet uitsluitend. Het is immers zo, dat een zoektocht naar inlichtingen over deze numismatische creaties niet zo vlot verliep. Al zeker de bijhorende specificaties waren niet altijd voorhanden. Zelfs bij een meer dan bereidwillige medailledeskundige waren sommige producten/ontwerpers onbekend. Bovendien was de van het Kölner Münzkabinett bekomen informatie maar zeer summier. Gelukkig viel er bij Numista (<https://en.numista.com/>) zo af en toe wat meer te rapen.

Wie waren de ontwerpers van de afbeeldingen? Die vraag kon ik soms beantwoorden, sporadisch een ietsje uitgebreider.

Ik heb er tot nog toe het raden naar waarom de vermelde jaartallen in de beschrijvingen op het internet wel eens afwijken van die op de stukken, en niet altijd overeenstemmen met de jaren waarin paus Johannes-Paulus in Częstochowa op bedevaart was.

B Medaille met de afbeelding
van paus Johannes-Paulus en de Zwarte Madonna van Częstochowa

(5)

vz De buste van Johannes-Paulus II naar links – rondom het onderbroken opschrift JOANNES PAVLVS II PONTIFEX MAXIMVS – onder de buste tegen de rand A. CONSONNI

kz De 'geklede' gekroonde O.-L.-Vrouw van Częstochowa met nimbus met op haar linkerarm Jezus, ook met een nimbus, in vooraanzicht - rondom het onderbroken opschrift MATER DEI (Latijn: moeder van God) CZESTOCHOWA

metaal: met zilver geplateerd brons

diameter: 34 mm

massa: 13,30 g

dikte: 2 mm

rand: glad

ontwerper: A. CONSONNI (Ambrogio Consonni)

jaartal: 1978

Noot: op Ebay (6) wordt deze medaille te koop aangeboden, weliswaar met sommige afwijkende specificaties: diameter: 34,3 mm , massa: 13,6 g , dikte: 2,3 mm

Naast de beschrijving van de bovenstaande medaille volgen hieronder nog andere creaties van Ambrogio Consonni. Een vraag naar persoonlijke informatie over A. Consonni, gericht aan de Associazione Nazionale Incisori Italiani (Nationale Vereniging van Italiaanse Graveurs), werd niet beantwoord.

Hij was vooral bekend om zijn medailles en munten met religieuze en historische motieven. Hij werkte onder andere voor het Vaticaan en de Italiaanse Republiek. Van hem is onder meer zijn werk ALLE VOLOIRE (aan de bereden artilleristen), gelegen voor de Santa Barbara-kazerne in Piazzale Perucchetti, bekend. Het bestaat uit een prachtig bronzen ruitersstandbeeld met een hoornist van het paardenartillerieregiment in volle aanvalsactie.

Welke inlichtingen kon ik verder – onder voorbehoud – nog over A. Consonni inwinnen? Hij overleed in 2019 en was lid van de Associazione Nazionale Incisori Italiani, een vereniging die in 1986 werd opgericht.

C Medaillon ter nagedachtenis van een bezoek van paus Johannes-Paulus II in 1979 aan de Madonna van Częstochowa

(7)

vz De buste van Johannes-Paulus II naar links – rondom het doorlopend opschrift JOANNES PAVLVS II PONT. MAX. – onder de buste tegen de rand A. CONSONNI

kz De 'geklede' gekroonde O.-L.-Vrouw van Częstochowa met nimbus met op haar linkerarm Jezus met nimbus in voor-aanzicht - rondom het onderbroken opschrift MATER DEI CZESTOCHOWA

metaal: met goud geplateerd brons

diameter: 60 mm

massa: 94 g

rand: glad – niet opstaand

ontwerper: A. CONSONNI (Ambrogio Consonni)

verkoop: in een presentverpakking

D Hanger ter nagedachtenis van een bezoek van paus Johannes-Paulus II in 1979 aan de Madonna van Częstochowa

(8)

vz De zichtbaar verhoogde buste van Johannes-Paulus II naar links – rondom het doorlopend opschrift JOANNES PAVLVS II PONTIFEX MAXIMVS – onder de buste tegen de rand A. CONSONNI (Ambrogio Consonni)

De 'geklede' gekroonde O.-L.-Vrouw van Częstochowa met nimbus met op haar linkerarm Jezus in vooraanzicht.

Geen opschrift.

Een verhoogde afbeelding van de madonna.

Ter hoogte van de rechterelleboog is een moeilijk te 'ontcijferen' merkteken zichtbaar.

metaal: met zilver geplateerd brons
 diameter: ca. 32 mm
 hoogte: 38 mm
 dikte: 1,6 mm
 massa: 14,9
 rand: opstaand
 ontwerper: A. CONSONNI (Ambrogio Consonni)

E Hanger ter nagedachtenis van een bezoek van paus Johannes-Paulus II in 1979 aan de Madonna van Częstochowa
 Herdenkingsmedaille van de bedevaart

(9)

De buste van Johannes-Paulus II naar links – rondom het doorlopend opschrift JOANNES PAVLVS II PONTIFEX MAXIMVS – onder de buste tegen de rand A. CONSONNI

kz Een minder scherpe afbeelding. De ‘geklede’ gekroonde O.-L.-Vrouw van Częstochowa met nimbus met op haar linkerarm Jezus in vooraanzicht - rondom het onderbroken opschrift MATER DEI CZESTOCHOWA

ontwerper: A. CONSONNI (Ambrogio Consonni)
 Meer specificaties: niet gevonden

F Medaille met de afbeelding van paus Johannes-Paulus en de Zwarte Madonna van Częstochowa

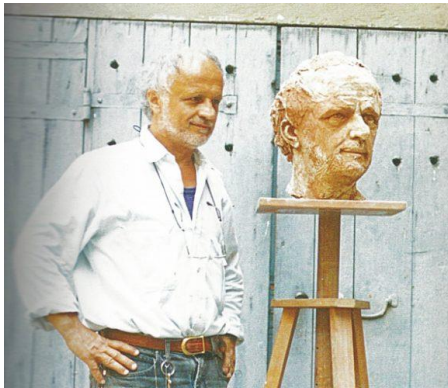

(10)

vz De buste van de paus $\frac{3}{4}$ naar links met keppeltje, cape en soutane – rondom het doorlopend opschrift JOHANNES PAULUS rechtsonder: BANDOLI

kz In vooraanzicht de Heilige Maagd met het Kind op haar linkerarm – beiden afgebeeld met een nimbus – de voorstelling van de madonna lijkt door de originele te

metaal: brons
diameter: 60 mm
ontwerper: BANDOLI
3/4 buste links met pet, cape en soutane
rechtsonder: BANDOLI (Bruno Bandoli)
jaar: 1978
Bruno Bandoli (11)

zijn geïnspireerd – rondom het onderbro-
ken opschrift: MADONNA DI (links op twee
lijnen – Italiaans: madonna van) Czestochowa
(rechts)

ontwerper: *B*(andoli) onder het Jezuskind

(Bologna, 1936-1994) was in zijn jeugd
actief op het gebied van keramiek, sceno-
grafie en schilderkunst.

Maar het is in medailles en portretten dat
hij zijn talent het beste tot uitdrukking
brengt, waarbij hij een sterke interesse
toont in psychologisch onderzoek.

Niet alleen. Gevoelig voor de problemen
die verband houden met de toestand van
handicaps, ziet Bandoli samen met Paolo
Gualandi de mogelijkheid om de schilder-
kunst tastbaar leesbaar te maken en be-
gint door middel van experimenteel on-
derzoek met het maken van haptische
bas-reliëfs voor blinden, onderzoek dat
leidde tot de instelling van het Anteros
Tactile Museum aan het Francesco Ca-
vazza Instituut voor Blinden in Bologna.

G Polen, medaille ter herdenking van de 600ste verjaardag van het icoon
van Onze-Lieve-Vrouw van Czestochowa, 1382-1982

(12)

vz De nogal stilistische buste van Johannes-Paulus II $\frac{3}{4}$ naar links met een kruis als achtergrond – rondom het onderbroken omschrift in het Pools: JAN PAWEŁ II CZĘSTOCHOWA

kz Een nogal stilistische afbeelding van het originele icoon van de Maagd Maria van Częstochowa met het Kind Jezus – beiden hebben een nimbus – op de achtergrond een kruis – bovenaan en onderaan de respectieve jaartallen 1382 en 1982

metaal: zilver 925' – ook in tombak met gewijzigde specificaties

diameter: 59,9 mm

massa: 100,69 g

slagaantal: 300

ontwerper: Ewa Olszewska-Borys

Ewa Olszewska-Borys (13)

Ewa Olszewska-Borys (° Warschau, 18 september 1939) is een Poolse medaillewinnares. In de jaren 1960-1966 studeerde ze aan de faculteit beeldhouwkunst, onder leiding van de professoren Alfred Jesion, Franciszek Strynkiewicz en Zofia Demkowska in de Medallie Studio van de Academie voor Schone Kunsten in Warschau.

H Polen, medaille ter herdenking van de 600ste verjaardag van het icoon van Onze-Lieve-Vrouw van Częstochowa, 1382-1982

(14)

vz De buste van Johannes-Paulus II $\frac{3}{4}$ naar links met suggestief een schuin kruis als achtergrond – rondom het doorlopende opschrift in het Pools: JAN PAWEŁ II – CZĘSTOCHOWA

kz De gekroonde Maagd Maria van Częstochowa met het gekroonde Kind Jezus, beiden met een nimbus – links en rechts de respectieve jaartallen 1382 en 1982

metaal: brons
 diameter: 60 mm
 massa: 74,9 g

I Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa

(15)

vz De buste van Johannes-Paulus II naar links die voor zich een kruis vasthoudt – rondom het doorlopende opschrift: JOHANNES PAULUS II PONT. MAX

kz De gekroonde en geklede Maagd Maria van Częstochowa met het gekroonde Kind Jezus, beiden met een nimbus – het doorlopende opschrift: N.D. (afkorting van het Franse Notre Dame : Onze-Lieve-Vrouw ?) CZĘSTOCHOWA – onderaan links van O.-L.-Vrouw het goudgehalte 750

metaal: goud .750 fine
 diameter: 21 mm
 massa: 3,91 g

J Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa
n.a.v. het pausbezoek in Jasna Góra in juni 1979

(16)

vz De buste van paus Johannes Paulus naar rechts gekeerd met rondom het doorlopende opschrift: JOANNES PAVLVS II MCMLXXVIII (Romeinse cijfers: 1978)

kz Enkel het hoofd van de Maagd Maria van Częstochowa, geïnspireerd door de originele madonna, in een binnencirkel – het doorlopende opschrift in de buitencirkel in het Duits: SCHWARZE MADONNA VON TSCHENSTOCHAU (Zwarte Madonna van Czesochowa) – onderaan op twee regels de Duitse tekst: · PAPST BESUCH (Bezoek van de paus) · IN POLEN JUNI 1979

metaal: zilver
massa: 30,16 g
diameter: 40 mm

De informatie van het Kölner Münzkabinett beperkt zich tot een schatting van de zilverprijs: € 0,65/g (13-01-2023)

K Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa
Medaille geslagen n.a.v. het tweede bezoek van de paus aan het bedevaartoord

(17)

vz De buste van de gemijterde en zegenende paus Johannes Paulus voor bijna $\frac{3}{4}$ naar links gekeerd met rondom het onderbroken opschrift: JOANNES PAVLVS II PONT. MAX.

kz Vooraanzicht van de Maagd Maria van Częstochowa met het Kind Jezus op de linkerarm – geïnspireerd op de originele madonna - beiden hebben ze een nimbus – het opschrift rondom is onderbroken: MAD. DI CZESTOCHOWA

metaal: zilver

doormeter: 30,00 mm

massa: 10,60 g

Meer informatie kon het Kölner Münzkabinett niet geven, omdat het hier een private uitgave betreft.

K Medaille uitgegeven in 1980 (met verschillende achterkanten) ter gelegenheid van de pelgrimstocht van Johannes Paulus II aan Duitsland

(18)

vz De buste van paus Johannes Paulus naar links gekeerd met rondom het onderbroken opschrift: JOANNES. PAVLVS .II. PONTIFEX. MAXIMVS.

kz De 'geklede' gekroonde O.-L.-Vrouw van Czeszochowa met nimbus met op haar linkerarm Jezus gekroond en met nimbus in vooraanzicht - rondom het onderbroken opschrift REGINA POLONIAE (Latijn: Koningin van Polen)

L Hanger - Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa

(19)

vz De buste van Johannes-Paulus II naar links - rondom het onderbroken opschrift: JOANNES PAVLVS II PONT MAX ITALY (onder MAX)

kz O.-L.-Vrouw van Częstochowa, gekroond, met nimbus met op haar linkerarm Jezus in vooraanzicht - rondom het onderbroken opschrift O L CZESTOCHOWA ORA PRO (Latijn: Bid voor ons) NOBIS ITALY

metaal: messing

muntteken op vz en kz: ITALY (in Italië geslagen - voor het Vaticaan?)

M Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa

(20)

vz De buste van Johannes-Paulus II naar links – rondom het onderbroken opschrift: JOANNES PAVLVS II PONT. MAX.

kz Vooraanzicht van de gekroonde, geklede Maagd Maria van Częstochowa met het Kind Jezus op de linkerarm – beiden hebben ze een nimbus – het doorlopende opschrift: OUR LADY OF CZĘSTOCHOWA - Links van de Maagd Maria de Poolse tekst 'POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ' (Onder uw bescherming nemen wij onze toevlucht) – Onder de maagd met kind in volgorde v.l.n.r. : de Poolse adelaar, de gekruiste sleutels van het Vaticaan met de tiara en de Romeinse adelaar (?)

metaal: brass
diameter: 29 mm
massa: 12,18 g
vorm: rond en medailleslag
rand: glad

N Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa

(21)

vz De buste van Johannes-Paulus II bijna $\frac{3}{4}$ naar links – rondom het doorlopend opschrift: JOANNES PAVLVS II PONT. MAX.

kz Vooraanzicht van de Maagd Maria van Częstochowa, geïnspireerd op de originele madonna, met het Kind Jezus op de linkerarm – beiden hebben ze een nimbus – het onderbroken opschrift rondom :

MARIA S.S. (Latijnse afkorting: sancta sanctorum = de allerheiligste) CZESTOCHOWA

metaal: brass
diameter: 35 mm
massa: 15,60 g
dikte: 3 mm
vorm: rond en medailleslag
rand: glad

O Paus Johannes-Paulus II en de Zwarte Madonna van Częstochowa

(22)

vz De buste van Johannes-Paulus II naar links – rondom het onderbroken opschrift: JOANNES PAVLVS II PONT. MAX.

kz Vooraanzicht van de Maagd Maria van Częstochowa, geïnspireerd op de originele madonna, met het Kind Jezus op de linkerarm – beiden hebben ze een nimbus – het onderbroken opschrift rondom: MAD. DI CZESTOCHOWA

metaal: zilver (?)
diameter: 30 mm
massa: ?
dikte: 2 mm
rand: glad
vorm: rond en medailleslag

Besluit

Wat mijn numismatische nieuwsgierigheid betreft. Aanvankelijk dacht ik mij te beperken tot de hier als eerste besproken medaille. Daar echter mijn interesse geprikkeld werd om mijn kennis hierover te verdiepen, ben ik verder gaan graven. Spijtig genoeg kon ik niet direct over de nodige naslagwerken beschikken en moest ik mij op het aanbod van het internet richten. Dat was er, maar de nodige informatie kon niet gemakkelijk worden gevonden. Zelfs niet wanneer ik vanuit verschillende invalshoeken mijn kennis van het thema probeerde te verrijken.

De medailles en hangers waarop ik me in deze bijdrage heb gefocust – en dan is het aanbod zeer zeker nog veel groter ! - tonen niet alleen aan, dat het bezoek van Johannes-Paulus II aan de 'Czarna Madonna' getuigt van zijn gelovig vertrouwen in dé O.-L.-Vrouw van Polen. Ook is het een aanwijzing dat deze contacten voor de buitenwereld van groot belang waren. Niet alleen maar voor de gelovigen. Voor sommigen misschien zelfs van enig politiek belang.

Zeker al de hangers zou ik als devotiepenningen willen bestempelen.

Zijn al deze maaksels kunst? Hier laat ik het antwoord aan de lezer. Welke normen hanteert men om dit te bepalen? Dat is uiteraard een subjectief gegeven. Persoonlijk vind ik, dat er zeker enkele echte kunstwerken zijn afgebeeld. Welke? Nu ja, dat is .... nogal persoonlijk!

Wat ik in het begin van mijn artikel al schreef, het is absoluut niet uitsluitend! Heeft u mogelijk zelf bijkomende informatie ter zake, dan verneem ik dat wel. Niet?

Geraadpleegde bronnen

(1) <https://en.numista.com/catalogue/exonumia219679.html>

(2) <https://www.tijd.be/telex/algemeen-buitenland/paus-benedictus-xvi-in-Czestochowa-ontvangen-door-200-000-gelovigen/2268370.html>

(3) <https://www.kn.nl/nieuws/paus-viert-mis-in-Czestochowa-polens-geestelijke-hoofdstad/>

(4) https://nl.wikipedia.org/wiki/Zwarte_Madonna_van_Cz%C4%99stochowa

(5) <https://en.numista.com/catalogue/exonumia81>

(6) <https://www.benl.ebay.be/itm/123935202004?hash=item1cdb1d1ad4:g:BHwAAOSwB9Fb44ZE>

(7) <https://www.igi.it/en/medaglioni-papi-in-ottone-dorato/339-medaglione-papa-giovanni-paolo-ii-e-madonna-di-czestochowa.html>

(8) https://www.etsy.com/be/listing/1221021051/onze-lieve-vrouw-van-czestochowa-paus?show_sold_out_detail=1&ref=nla_listing_details

(9) https://www.bu.kul.pl/jan-pawel-ii-pamiatkowe-medale-i-monety-z-ojcem-sw-janem-pawlem-ii,art_11524.html

(10) https://www.ebay.it/itm/154320117065?hash=item23ee321d49%3Ag%3AVgQAAOSwggqdgEDM6&mkevt=1&mkcid=1&mkrid=724-53478-19255-0&campid=5338464582&customid=AD_R_KEYWORD_medaglia%2Bbandoli&toolid=10049

(11) <https://www.minervaedizioni.com/bruno-bandoli.htm>

(12) 600. rocznica powstania obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, 1982, Polska - E-aukcja - Warszawskie Centrum Numizmatyczne (wcn.pl)

(13) https://pl.wikipedia.org/wiki/Ewa_Olszewska-Borys

(14) <https://www.ebay.it/itm/MEDAGLIA-MEDAL-PAPA-POPE-GIOVANNI-PAOLO-II-CZ-STOCHOWA-POLONIA-1982-KP502-/370937707257>

(15) <https://www.the-saleroom.com/en-us/auction-catalogues/st-jamess-auctions-knightsbridge-coins/catalogue-id-srstja10007/lot-27376fcc-54d2-4845-8496-a4560172d2dc#lotDetails>

(16) <https://www.ma-shops.com/koelnermueenzkabinett/item.php?id=56269>

(17) <https://en.numista.com/catalogue/exonumia137972.html> (18)

https://www.bu.kul.pl/jan-pawel-ii-pamiatkowe-medale-i-monety-z-ojcem-sw-janem-pawlem-ii,art_11524.html

(19) <https://www.ebay.com/itm/325412131382?hash=item4bc4131236:g:NuUAAOS-wIGdjZbXZ&mkevt=1&mkcid=1&mkrid=711-53200-19255-0&campid=5338680767&customid=1&toolid=10049>

(20) <https://en.numista.com/catalogue/exonumia178784.html>

(21) <https://en.numista.com/catalogue/exonumia123215.html>

(22) <https://en.numista.com/catalogue/exonumia137725.html>